

2023 Edinburg University Press

ISBN 9781399519656 (hardback)

ISBN 9781399519670 (webready pdf)

ŞEHBAL ŞENYURT ARINLI

Bahar Başer: Türkiye’den ne zaman ve neden çıktınız? İlk nereye gittiniz?

Şehbal Şenyurt Arınlı: Ben 2017 yılının Temmuz ayında yurt dışına çıktım. Gözaltı süreci yaşamıştım. Tabi gizlilik kararı verildiği için dosyalarımıza bile ulaşamıyorduk. Ancak SEGBİS üzerinden ifade alınırken dosyaları anladık. Avukatlar bile ulaşamıyordu malum. O süreçte gördüm ki devam edecek bir davalar silsilesi başlıyor. Dolayısıyla dışarı salınınca hemen ertesi gün çıktım. Çünkü ben o yıllarda, yani 2017’de hem insan hakları aktivisti, hem belgeselci, hem siyasetçi olarak, başka arkadaşlarım ile de birlikte uzun mücadeleler içinde yer aldım. O dava, 2011 yılında yaptığım tek bir konuşma üzerine açılmış bir davaydı. 2011 yılından 2017 yılına kadar bir çok çalışma yürütmüştük. Barış masası devrildikten sonra başlayan savaş sürecinde, Cizre, Sur, Kobane savaşları sırasında tabii ki savaşa karşı bir çok çalışma yapmıştık. Her biri ayrı onlar için bir dava konusu olabilecek nitelikteydi. Dolayısıyla o davadan gördüm ki bir silsile başlıyor ve nitekim öyle oldu. Hâlâ durum bu şekilde devam ediyor. Biliyorsunuz o günlerde, bir gün salıveriyorlar, ertesi gün tekrar alıyorlardı. Dolayısıyla gördüm ki bu böyle devam edecek, suçlamalar okunurken o sırada karar verdim. Tamam, dedim ben buradan çıktığım zaman yurtdışına gitmeliyim ve ertesi gün hemen çıktım. Bu çalışmalar içinde, bir tür siyasi öngörü olarak vizemi hep hazır tutuyordum. Yani yurt dışına çıkma ihtimalini açık tutuyordum ve bu vizeyi kullanarak çıktım.

2019 yılında benimle yapılan röportajlardan birinde söyle söylemiştim; sizinle de paylasayım;

“Hayata biraz gündelik akışın dışına çıkarak baktığımızda, her ne kadar herkesin birbirinin oyuncağı olduğunu görebilsek de, kişisel olarak farkındalık ve kabul dışında birilerinin oyuncağı olmak fikri insanı içten içe sinirlendiriyor doğrusu. Hele ki, bir diktatörün iki dudağı arasından çıkacak bir sözcükle işleyen sistemde kazanılmış bütün haklardan mahrum bırakılmak, ucu bucağı belirsiz sürelerle hapse girmek! Ne o, barış istedik diye! İçten içe toplumu çürüten nedenleri; görülmeyen, duyulmayan, yok sayılıp yok edilmek istenen hakları, halkları, varlıklarını, talepleri işaret ettik, yüksek sesle söyledik diye! Türkiye’de oyunun kuralları -hele ki yargı sisteminin kuralları- hep söylenegeldiği/olması gerektiği gibi işleseydi, elbette ki burada olmayacaktım. Yaşananlar kararların, atılan adımların sonucudur. Ama oyun, taraflarca belirlenen kurallar çerçevesinde kalırsa devam edersiniz. Taraflardan biri kuralları şiddetle, zorbalıkla, bin bir trükle kendi istediği şekle sokuyorsa, sonuna kadar direnir ve birgün ‘Hayır! Artık yeter!’ dersiniz. ‘Senin yargı sistemine Teslim Olmuyorum, ben senin oyununda Yokum!’”

Türkiye’nin temel sorunu başta Kürt halkına dönük olmak üzere –temelde bütün halklara dönük- ırkçı uygulamalara karşı yaklaşımım nedeniyle, çeşitli görünür görünmez tehdit ve baskılardan sonra, yıllar önce (2011’de) yaptığım bir konuşmadan dolayı içeri alınmışım. Gözaltına alındığım tarihe (2017’ye) kadar geçen süre içinde devlet eliyle yaşatılan yaşanan vahşet nedeniyle hergün bir şeyler söyledik, hergün yazdık, çizdik! Belliydi ki ucu bucağı olmayacak bir süreç başlıyor. Birgün içeri alınıyorsunuz; ertesi gün, üç ay sonra, beş ay sonra bırakılıyor; sonra tekrar bir iddianame bile olmadan, belirsiz sürelerle tekrar gözaltına alınıyorsunuz. Üretilen korku atmosferini beslemek için -özellikle sesi yüksek çıkan insanlar için- ‘tutuklanma ihtimali’ kılıcı sürekli tepenizde asılı duruyor. ‘Bana sıra ne zaman gelecek’ diye paralize olduğunuz günler! Bu değil ama, özellikle ve genel olarak, mücadele yöntemleri konusunda yaratıcılığın kaybedilmeye başlanmış olması, kişisel olarak da, her tarafa dönük eleştirilerimle mücadele olanaklarımın sınırına geldiğimi hissetmek yurtdışına çıkma kararımnda etkili oldu. Hep aynı yöntemleri deniyor, aynı sözleri söylüyor başarılı olamıyor ama yine de aynı yöntemlerde dönüp dolaşıyorduk. Bu durumda ya hapse girecektim ya da kendimi susmaya zorlayarak vatandaşı olduğum topraklarda neredeyse gizlenerek yaşayacaktım. Susamayacağımı biliyordum. Bir fırsatım vardı, sürgünü seçtim.

Dolayısıyla yurtdışına sürgüne çıkışı ‘kaçış’ olarak görmüyorum. En başta ifade özgürlüğü olmak üzere tüm kazanılmış insan haklarının tamamen ortadan kalktığı, yargı sisteminin bir diktatörün zulüm aracı haline geldiği bir ortamda, diktatoryal sistem yargısına teslim olmayı reddettim. Kaçmak mücadeleyi bıraktığın zaman yaşanır. Bizler politik sürgünler gittikleri her yerde mücadeleye devam ediyoruz. Ve elbette ki bu dönem de bitecek! Sözümüzü yine bizi biz yapan topraklardan söyleyeceğimiz günler de gelecek! “.....

Bahar Başer: Şu an geri dönebiliyor musunuz yoksa hâlâ devam eden dava süreçleri var mı?

Şehbal Şenyurt Arınlı: Geri dönemiyorum şu anda çünkü davalar devam ediyor. Zaten başlamamış bile olsa risk altındayız açıkçası. Var olan davalar ayrı ama sonrasında da ne zaman

neyi çıkaracakları konusunda bir güvensizlik olduğu için böyle bir riske girmeyi düşünmem doğrusu.

Bahar Başer: 2017 yılında çıktığınız zaman arkanızda nasıl bir Türkiye bıraktınız?

Şehbal Şenyurt Arınlı: Tam bir kaos ve çok derin bir umutsuzluk vardı. Barış görüşmeleri devam ederken insanlarda ciddi bir umut yükselmişti. Bunun üzerine birden çok yüklü bir saldırı silsilesi gelince duygu kırılması çok sertleşti. Yargıya güven denilen şey tamamen yok oldu. Süreç devam ettikçe bu daha da derinleşti. Mücadeleyi sürdüren arkadaşlar ve hepimiz her alanda her biçimde hangi alandan neyi tutsak darmadağın bir tablo vardı ortada. Her gün yeni bir meseleye uyanılan bir süreç vardı. Bugün de aynı devam ediyor, yani değişen çokça bir şey yok. Fakat son birkaç aydır kendi içlerinden sapır sapır ortalığa dökülen hukuksuzluklar meselesi biraz daha farklı bir kıpırtı yarattı. Bizler yıllardır bunları söylüyoruz. Türkiye'nin kuruluşundan itibaren Türk-İslam sentezi üzerinden yoğun saldırılar silsilesi var çeşitli kesimlere. Önce Hristiyanlara, Yahudilere, Türkiye toplumunun farklı kesimlerine, farklı inançlardan, farklı kültürlerden kesimlere bir Türkleştirme, Sünni İslamlaştırma politikası uygulanması ve tabii ki mülkiyetlerin el değiştirmesi temel mesele, iktisat meselesi çok temel. Bunun üzerine Hristiyanlar terk etti ülkeyi, kademe kademe sürüldüler bu politikalarla. Geriye bir Kürt hareketi kaldı. Kürt özgürlük hareketinin direnişi üzerinden süreç devam etti. Dolayısıyla çok da yeni bir politik yaklaşımdan söz etmiyoruz aslında. Kuruluştan itibaren böyle Türk-İslam, hatta Sünni İslam politikaları var. Ve bütün bu süreçler hep birlikte değerlendirilmesi gereken süreçler. Yani daha 20'lerde, 25'lerde, daha ilk anayasadan, 24 anayasasından itibaren bir süreç başladı. Öte yandan, yapılan, "devrim" denilen tamamen yüzeysel bir takım önermeler idi. Dolayısıyla toplumda devamlı bir ötekileştirme yaşandı bu ülkede. Peşinden darbeler süreci yaşandı. Askeri vesayet ağır bir şekilde halkın üzerinde büyük bir basınç oluşturunuyordu. 80 sonrasında itibaren bu süreçler başka bir evreye sıçradı. Kürt özgürlük hareketi daha güçlenerek açığa çıktı. Ve bütün bunlar bizi sonuç itibarıyla Erdoğan rejimine getirdi. Yani Erdoğan rejimi öyle gökten inmiş bir Müslümanın bireysel politik kararları, seçimleri meselesi değil sadece. Belli bir sürecin sonucu. Baskılanmış, yüzeysel, halkların kendi iç dönüşümlerine kapı aralamak yerine baskıcı niteliğe bürünen süreçlerin sonucu. Oradaki baskılanma, Müslüman kesimin kendi iç örgütlenmelerini güçlendirerek farklı bir şekilde açığa çıkmasıyla sonuçlandı. Dolayısıyla tüm süreçler aslında bir bütün halinde

düşünülmeli. Ben, iktidar ve devlet kavramlarının çok iyi irdelenmesi gerektiğini düşünüyorum. Sonuçta mazlum gibi olan taraflar bir iktidar sürecine girdikleri zaman sistem ile uzlaşmak adına derinlerdeki varoluşları devam ettirmek ihtiyacı duyuyorlar. Bu da giderek baskıcı bir unsur haline gelmelerine sebep oluyor. Dolayısıyla devletin temellerindeki kurucu ideoloji iktidarda kalabilme, varoluşunu sürdürebilme meseleleriyle birleşince maalesef bizim gibi ülkelerde diktatoryal, otokrat yönetimlere dönüşebiliyor. Ve dönüştü nitekim. Bütün bunların analizleri üzerinden gündelik hayatta yaşanan haksızlıklara karşı dur demek çok kolay bir şey değil. Dolayısıyla bu mücadeleyi sürdüren insanlar bir çok boyutta mücadele etmek durumunda kalıyorlar.

Bahar Başer: Özellikle Gezi sürecinden sonra sizin ‘bu olay oldu ve ben inancımı kaybettim, umutsuzluğa şu olaydan sonra kapıldım’ dediğiniz bir kırılma noktası var mı?

Şehbal Şenyurt Arınlı: Ben, umut-umutsuzluk meselesini çok paradoksal buluyorum. Bana göre umut ya da umutsuzluk diye bir kavram yok açıkçası. Herkes bulunduğu yerden kendi ilkeleri çerçevesinde bir şeyler yapmaya devam ettiği müddetçe her zaman bir takım çözümler ortaya çıkıyor, çıkacaktır da. Bunu umut ya da umutsuzluk gibi algılamıyorum ben. Umut bende biraz oturup beklemeyi çağırıyor açıkçası. Çaba sarf ettiğin müddetçe oturup beklemiyorsun, bir şeylerin dönüşmesine öyle ya da böyle katkı vermeye devam ediyorsun. Tabii ki şöyle sorgulama süreçleri yaşıyor; ben kişisel olarak çok derinden yaşadım ve bunu her dönemde her şey çok iyiiken de çok sorguladım. O da şu, çalışmaları sürdürürken ‘nerede yanlış yapıyoruz’u devamlı soruyor olmamız önemli geliyor bana. Ben cevaplardan çok sorulara güvenen bir insanım. Sorular var olduğu müddetçe yeniden gözden geçirme süreçleri yaşıyor. Dolayısıyla insan hakları mücadelesi sürdürenler açısından ‘bir yerlerde eksik bir şeyler yapıyoruz ama ne?’ sorusunu sürekli soruyor olmak önemli. Kaos içinde gerçekten oradan oraya koşuştururken, her gün yeni bir olay ile mücadele ederken bu soruyu masaya yatırıp sosyal psikolojik etkilerini, daha sonraki politik sonuçlarını analiz ederek bir şeyler yapamıyorsun. Bir şekilde olamıyor. Ama bunu en azından bir sorunsal olarak zihnimizin bir kenarında tutmamız gerektiğini düşünüyorum. Dolayısıyla yaşananların tarihsel perspektifini ve o an yapılanların neye dönüşeceği öngörülerini biraz tasarlayarak devam etmek gerekiyor. Yani bu dediğim gibi her zaman kolay yapabildiğimiz bir şey değil. Bir çok hatalar yapıyoruz ister istemez. Ve bu hataların sonuçları geri dönüyor. Bizler duygusal insanlarız. Bazen ani

patlamalarımız oluyor. Bazen küsüp ‘Allah kahretsin, oturayım artık, battaniyemi üstüme çekeyim ve durayım’ duyguları yaşıyorsunuz. Ama buna rağmen bir şeyler, yani bir tür itki gibi, içgüdüsel varoluşu sürdürme çabası gibi tekrar dirilip devam ediyorsunuz. Çünkü tek başımıza izole bir yaşam sürmüyoruz. Doğaya verdiğimiz bütün zararlar bizim bugün gündelik hayatımızı nasıl zehirliyor! Bir bütünüz, dolayısıyla toplum içinde yaşanan bütün bu zehirlenmeler gündelik hayatlarımızı ne kadar izole olursak olalım etkiliyor. Bu yüzden de kalkıp yeniden devam etme ihtiyacı duyuyoruz. Bir varoluş şekli bu.

Bahar Başer: Belki umutsuz olma lüksümüz de yok Türkiye gibi bir ülkede.

Şehbal Şenyurt Arınlı: Bu lüks de değil. Anlatmak biraz zor. Umutsuzluk diye bir şey olmadığı için umut yok. Bazen çok kötü olan bir durum bir küçücük ivme ile bambaşka bir şeye dönüştürülebilir. Bence bizim sorunsalımız bunu aramak diyebilirim. Nasıl bir hayat istiyoruz sorusunu çok sık sormamız gerekiyor. Çoğu zaman bu modern dünyanın curcunalarıyla da bu soruyu çok çok kaçırıyoruz. Ben nasıl bir dünyada yaşamak istiyorum? Bunu kendimize devamlı sordüğümüzda, daha kendimiz ile ilgili bir mesele bu ama öte yandan bir adım ötede böyle düşünen insanların bir tür iletişimiyle ‘birlikte nasıl yaşamak istiyoruz’un biçimleri örülüyor. Tek tip yaşamaktan söz etmiyorum. Yani bunu, ‘ben ve benim gibi düşünenler’ olarak görmüyorum. Bambaşka bir dünya hayali olanlar için de, hatta otokratlar için bile bunu söyleyebiliriz. Onlar da böyle bir dünya hayal ediyorlar. Ama bütün bunların temel meselesi, hangi değer üzerinden bunlar karşılaşacaklar ve bir harmoniye dönüşecekler meselesi. İncitmemek, yok etmemek, her var oluşu kendi bütünlüğü içinde kabullenmek ama öte yandan da ben de bunu istiyorum, sen de bunu istiyorsun. Birbirimizi dönüştürebilmek. Ama burada tabi mesele şiddete ve iknaya gidiyor. Ben kimseyi ikna etmek gibi bir zorunluluk duymuyorum açıkçası. Ben bir durumu ortaya koyuyorum. Bu durumu ve yaşananları açığa çıkarmaya çalışıyorum. Ama burada uzlaşan insanların veya uzlaşmayan insanların bunları konuşup bir yerlere dönüşmesini sağlamaya çalışıyorum. Benim gördüğüm pencere budur, başkaları bambaşka pencerelerden görüyor. Ama bütün bu pencereler bir yaşam biçimi oluşturuyor. Dolayısıyla ben insan hakları mücadelesini ve diğer mücadeleleri, doğa mücadelesini sürdürenlerin perspektiflerini, argümanlarını netleştirerek açığa çıkaracak metotlar bulmaya çok kafa yormaları gerektiğini düşünüyorum. İkna değil demek istediğim. Tamam onun dünyası, o güne kadarki hayatı bunu getirmiş. Ben orada zorlayıcı bir unsur olamam. Onun

dönüşümünü sağlayacak metodolojileri geliştirmekle yükümlüyüm diye düşünüyorum. Bu, barışçıl bir metot diye düşünüyorum. Böyle olunca tabii ki fikir hakları meselesi çok net açığa çıkıyor. Bizler düşüncelerimizi açıklamak ve tartışmak, konuşmak, ben yanlış düşünmüşüm bak böylesi de doğruymuş diyebilme özgüvenini yaşıyoruz aslında. Ama öte yandan, dünyanın değişimini, dönüşümünü izleyemeyen ya da istemeyen taraflar bazı kalıplara sıkı sıkıya sarılıp, bunları kaybedebileceklerini düşündükleri için bu tür meselelere açık olamıyorlar. O zaman bize düşen açacak başka delikler bulmaya çalışmak. Bizler bu anlamda güçsüz ve zayıf gibi görünüyoruz. Çünkü buldozerlerle, silahlarıyla her tür baskılarıyla farklı düşünen, farklı olan bizlerin üzerine geliyorlar. Onlara karşı bizlerin sadece sözü ve yapıp ettikleri var aslında. Ama bundan vazgeçebilecek durumumuz da yok. Yani, evet, biz başka düşünüyoruz. Sadece düşünce anlamında da değil. Gerçekten doğada var olan bütün farklılıklar, yani, nasıl diyeyim, benim gibi değil, benden çok farklı ama o bir değer, o bir varoluş. Cinsel yönelimi farklı olanlar, şizofrenler, otistikler, her tür farklılık aslında bir var oluş biçimi ve her birimizin birbirimizden öğreneceği, birbirimize katacağı çok büyük keyifler, mutluluklar, güzellikler var. Biz ne istiyoruz dünyadan? Bu sorular açıkçası demokrasi, insan hakları sorularının temelleri diye düşünüyorum.

Bahar Başer: Barış sürecinde bu noktalara biraz da olsa yaklaştığınızı düşündünüz mü yoksa her zaman bir şüphecilik var mıydı?

Şehbal Şenyurt Arınlı: Ben açıkçası bu anlamda hiç iyimser olmadım. Şu anda da hiç iyimser değilim. Şundan dolayı, biraz önce bahsettiğim tarihsel perspektif içinde yüzleşilmesi gereken çok temel noktalar var. Bu temel noktaları atlayıp çok yüzeysel çözümler gibi sunulan politik önermeler var. Hepsinin bir zincir olduğunu, temeldeki problemleri açığa çıkarmadan bir şeylerin çok da ilerleyemeyeceğini tabii ki kişisel olarak görüyordum. Hâlâ da öyle düşünüyorum. Ama şöyle bir nokta var; bu şu anlama gelmiyor, her yapılan adım bir katkıdır. Barış süreci meselesi çok değerli bir çalışmalar silsilesiydi. Ama bütün bu verilen mücadeleler sonucunda gelinmiş bir nokta idi. Dolayısıyla her aşama kendi içinde değerli fakat aynı oranda da eksik Türkiye perspektifinden baktığımızda. Biz Ermeni soykırımını meselesiyle ve mülkiyetlerin el değiştirmesi meselesiyle; iktidar ilişkileri, iktidar olma halleri meseleleri ile sahiden yüzleşmeden çok derinlere varan süreçler yaşanmayacak. Bu ara dönemler sadece soluk aldırıyor. Bu çok önemli. Barış sürecinde ne oldu? İnsanlar bir soluk aldı. Yıllardır süren

şiddet ortamı birden bire bir durdu. Gerçi sonuç itibariyle Kürdistan bölgesinde hâlâ cenazeler geliyordu ama gerçekten minimize olmuştu. Toplumda, en azından, ‘bakın, birlikte de yaşayabiliriz’ fikri çok açığa çıkmıştı. Bu çok değerliydi ama biraz önce söylediğim gibi ‘bunu nereye kadar sürdürecektir iktidar?’ sorusu hep vardı çünkü temelden bir yaklaşım yoktu ve nitekim masa devrildi, korkunç günlere yeniden sivrulundu.

Bahar Başer: Şimdi yine bir gelişmeler oluyor gibi ama ...?

Şehbal Şenyurt Arınlı: Ben bu son yaşananları da gelişme gibi görmüyorum. Şundan dolayı görmüyorum, şu anda sadece parlayan bir durum var. O da şu, bütün bu kirli ilişkilerin içinde yetişmiş, bu ilişkilere katkıda bulunmuş bir insan kalktı bir bataklığı deşifre etti. Bu bir olgu. Şimdi, bu olguya nasıl yaklaşıldığı noktası meseleleri ya değiştirir ya değiştirmez. Ama benim şu an görebildiğim bu ana muhalefet gibi duran siyasi parti meselelerin kıyısından köşesinden bile geçmiyor. Çünkü kurucu ideolojinin temel sahiplerinden biri, sahibi adeta. Dolayısıyla ana meseleye bakılmayınca bunlar parlayıp sönen, bir sonraki yeni bir parlamaya devredilen kirler bütünü olarak kalıyor. Susurluk’ta da döküldü bütün bunlar. Daha öncesini ben söyleyeyim, Karadeniz’de boğdurulanlar, Topal Osman’ın katlettikleri, daha sonra onun katledilişi, ve bütün bu isyanlarda yaşanan katliamlara devlet desteği, Dersim olayı... Bütün bunlarda kimin, kimlerin sorumlu olduğunun gerçekten açığa çıkması gerekir, sahici kalıcı çözümlere adımlar atabilmek için. Bugünden geriye dönlün, evet, tabii ki işleri zorlaştırmamız gerekmiyor, en tarihi bilmem nereden başlamak anlamında söylemiyorum. Fakat bu temel meselelere yaklaşım anlamında söylüyorum. Şu anda yargıdan bir şeyler bekleniyor. ‘Namuslu savcılar yok mu?’ deniyor. Olmaz, yok. Çünkü yani böyle bir şeyi beklemek tabloyu görmemek gibi bir şey. Bütün kirlilik öyle bir organize olmuş vaziyette ki herkese bulaşmış. Herkes aynı bunları açıklayan kişi gibi demesi lazım ki ‘ben şurada suçluyum, şunu şunu yaptım ama şunlar şunlar da suçlu.’ Ama onu yapabilecek ne bir mekanizma, ne böylesi bir gelenek ortaya çıkmış değil. Bu tür meseleler toplumsal bir geleneği gerektirir. Sürekli suçların üzerini örtterek yaşamış bir toplumdan söz ediyoruz yıllar ve yıllardır. Sürekli kendini kandırma üzerinden gelişen bir tür üstünü örtme geleneği hakim. Yani diğerleri yaptı, ben yapmadım meselesi hakim. Bizim, yani ben özellikle insan hakları çalışması yürüten insanlar açısından bunu söylüyorum, kendim de sürekli gözden geçirmeye çalışıyorum, ‘ben nerde yanlış yaptım veya ben bunu yaparak hangi kötü olaylara sebep oldum?’ sorularını sormamız gerekiyor. Sahici yüzleşmeler biraz böyle bir

yerlerden dönüyor. Ve dönüşebiliriz. Yanlış yapmış olmak, hata yapmış olmak bizi yok eden bir şey değil aslında. Ben bunu dönüştürebilirim. Kahretsin, şurada daha sert davranmasaydım, belki daha anlayışlı davransaydım o insan kendini bana açabilecekti. Ama çatışmacı dillerimiz, çatışmacı üsluplarımız bazen birbirimizin dönüşümüne de engel oluyor çünkü her çatışmada bireysel olarak da toplumsal olarak da duvarlar, savunma alanları örüyoruz etrafımıza ve bu da doğal bir şey. Birbirimizi savunmaya ihtiyacı olmadan anlamaya ve anlatmaya vurgu yapmak gerekiyor gibi görünüyor. Dolayısıyla, tekrar başa dönecek olursam, bütün bunlar bir yaşam biçimi ve bir kültürel mücadeleyi de beraberinde getiriyor ve maalesef Türkiye belki bunu yeni yeni daha derinlemesine tartışmaya başlayacak. Henüz tam olarak böyle bir yerlere gelebilme huzurunda da olmadık açıkçası. Bu anlamda da sürecin çok uzun süreceğini düşünüyorum. Reel politik açısından da bu kadar kirlenmiş bir iktidarın sandıkla falan gideceğini de hiç düşünmüyorum. Zaten hiç düşünmemiştim, halkı silahlandırma meseleleriyle bu iyice açığa çıktı. Kaldı ki gizli silahların oraya buraya dağıtıldığı meselesi yıllardır konuşuluyor. Defalarca da açığa çıktı. Aslında söylenenler, bize şu anda umutmuş, bir şeyleri değiştirmiş gibi görünenler çok uzun zamandır belli çevrelerde dile getirilen meseleler. Şimdi sadece olayların içinden birisi bunu itiraf ettiği için umutmuş gibi görünüyor ama biraz önce de söyledim, mesele bunun neye dönüştürüleceği. Bu noktalar üzerinde ısrarcı bir şekilde çalışmalara, araştırmalara, açığa çıkarmalara, deşifrelere, teşhirlere devam zorunluluğu var. Bu deşifreler, ancak gerçekten araştırmalarla devam ettiği zaman bir ‘ha, belki’ diyebilir insanlar diye düşünüyorum.

Bahar Başer: Hakkınızdaki davalar düşerse Türkiye’ye dönüp mücadeleye devam etmek istiyor musunuz yoksa artık kendinizi bir süre yurt dışında kalacak şekilde mi konumlandırıyorsunuz?

Şehbal Şenyurt Arınlı: Bu konuda duygularım biraz karışık. Şundan dolayı karışık, tabii ki sonuçta, evet, dönmek istiyorum. Fakat biraz da yaş ile de ilgili bir mesele var. Tahammül sınırları biraz zayıflıyor yaş ilerledikçe ve yorgunluklar bindikçe. Uzun yılların etkisi. Ben Türkiye’de iken de var olan değerler sistemi ile mücadele ettim. Bu değerler sistemi kolayca bir iktidarın değişimiyle değişmez. Çok basitçe söyleyeceğim, oturduğu piknik alanında çerini çöpünü bırakan, hiçbir değer algısı olmayan haller içinde artık çok zorlanıyorum. Veya etrafının farkına varmadan bağıra çağıra konuşan, yanımdaki insan o müziği sever mi sevmez mi diye düşünmeden bangır bangır müzik dinleyen veya işte sadece kendi algısı içinde yaşayan bir

toplumsal varoluşta olmak galiba beni çok zorlayacak artık. O anlamda karışık. Yoksa tabii ki buradan da mücadelemi sürdürüyorum ve tabii ki gidip geleceğim ve belki de gerçekten gideceğim. Ama şu anki duygularım henüz tam iyileşmiş değil galiba. Sinirlerim daha güçlenmiş durumda değil. Bir otistik çocuğu farklı diye okuldan kovan bir toplum öğretmenleriyle, okuluyla. Veya bir şizofren, sonuçta beyin kimyası sadece farklı, ilaçları aldığı anda bambaşka birisi. Ya da bu etnik kimlikleri hepten geçiyorum, Kürt, Ermeni, Yahudi. Bütün bunlara bakışların böylesine köşeli olduğu bir yerde tabii ki çok zor açıkçası. Sonuçta buralarda da aman aman her şey mükemmel değil tabii ki. Tabii ki çok zor her yerde olduğu gibi. Bir de dünya artık bir bütün. Bir yerdeki çürümüşlük çok kolay diğer tarafa geçiveriyor. Veya tam tersini de söylemek mümkün ama nasıl yaklaşıldığı ile ilişkili, toplumların bunu almaya hazır olup olmadığı ile ilişkili mesele. Rusya'ya bakın, yıllardır Putin iktidarı devam ediyor ve oradaki otokrasi bütün dünyaya ihraç ediliyor duygu olarak, psiko-sosyal yapılar olarak. Peşinden Erdoğan iktidarı. Bu otokrasi, bu kirler ilişkisi dünyaya ihraç ediliyor. Veya diğer bir çok ülkeden bunun örneklerini verebiliriz. Tam tersinin de ihraç ediliyor olabilmesi için nerede olunması gerekiyorsa orada olunması önemli diye düşünüyorum.

Bahar Başer: Kendinizi sürgünde hissediyor musunuz? Sürgün sizin için ne ifade ediyor?

Şehbal Şenyurt Arınlı: Tabii ki sürgünde hissediyorum. Ben sürgündeyim. Çünkü en başta dilimin sürgünündeyim. Yani, burada da evimde otururken çok güzel ya da Türkiyeli arkadaşlarla bir aradayken çok güzel. Ama başka bir toplumsal varoluş içinde gönüllü olmadan gelmiş bir haldeyim. Bu toplumu tanımak, bu mekanizmaları anlamaya çalışmak, dil bariyerini aşmak çok kolay şeyler değil. Sevdiğin insanlara ulaşamamak, kendini ekonomik olarak güvencede hissetmek veya sistem mekanizmalarını kullanabilmek, sağlık sigortası vs.. Bütün bunları düşününce, yani evet, bu bir sürgün. Ağır süreç bence fakat geçmiş dönem sürgünlerinden farklı. O da şu, iletişim kanalları geçmişe oranla çok daha rahat. Sizinle bakın ta nereden nereye görüşüyoruz. Türkiye'deki arkadaşlarla görüşüyoruz. Yani mesafeler iletişim araçları dolayısıyla biraz kırılmış vaziyette. Ama dayanışma ağları açısından çok büyük bir fark olduğunu sanmıyorum. Çünkü ben bu 1933'de Almanya'da kitap yakmadan sonra sürgün olan yazarların, entelektüellerin hayatlarını okuduğumda orada bütün mesafelere ve iletişim kopukluklarına rağmen, sadece mektup üzerinden iletişim kurmaya rağmen daha güçlü bir dayanışma ağı kurulmuş olduğunu görüyorum sürgünler arasında. Bu dönemde çok az

dayanışma ağları var bence. Herkes kendi özgün alanında özgün çözümlerle yürümeye çalışıyor. Akademisyenlerde bir dayanışma ağı var, bu çok önemli. Berlin’de kadınların oluşturduğu Puduhepa grubu bir dayanışma ağı oluşturdu. Başlangıçta benim de katkılarım olmuştu bu çalışmaya. Ama gazeteciler, yazar-çizerler, öğrenciler arasında ya da özetle genel anlamda Türkiye coğrafyasından olanlar arasında fazlaca bir dayanışma ağları oluşmuş gibi görünmüyor. Belki de ben bilmiyorum, emin değilim. Burada geçmişte var olan bir takım oluşumlar var. 12 Eylül sonrası kurulmuş oluşumlar var. Ama gözlemlediğim kadarıyla onlar da dar ilişkiler içinde sürekli birbirleriyle ilişkilenerken, birbirlerini öne çıkararak bir varoluş sürdürüyorlar. Kimlerdir bu dönemde sürgüne gelmiş olanlar? Bunlar neler yapmaktadırlar? Hangi koşullarda gelmişlerdir? Birbirleri ile ilişkilennemeleri nasıl sağlanabilir? Mesleki anlamda veya psikolojik olarak nasıl dayanışılabilir? Bunlar ve her neyse ihtiyaç **bunları** gözetken bir ilişkiler ağı pek fazla göremedim. Bu tarz dayanışma ilişkilerini geliştirmeyi yeni gelenlerden beklemek zor, çünkü herkes kendi zorlu aşamaları ile boğuşmakla fazlasıyla meşgul. Daha önceki süreçlerde gelmiş, bir yol kat etmiş olanlar el uzatabilir yeni gelenlere. Belki de, dediğim gibi, vardır, ben ulaşamamışımdır. Başka ülkelerde olabilir. Ben tabii ki Almanya örneğini biliyorum.

Bahar Başer: Size yaklaşan dayanışma grupları oldu mu? Sizinle dayanışmaya çalışan, sizi görüşmelere çağıran diaspora örgütleri oldu mu?

Şehbal Şenyurt Arınlı: Hayır, şöyle, belki Almanya **diasporasının** kendi özgünlüğüdür. Burada daha çok hangi şehirdeyseniz oranın ilişkileneşi içinde oluyorsunuz. Benim en azından öyle bir deneyimim oldu. Tabii ki bulunduğum şehirdeki bütün yapılarla ciddi bir ilişkileneşimiz oldu. Eksik olmasınlar, bir şeye ihtiyaç var mı diye sordular. Yani çok güzel ilişkiler gelişti. Ama benim söylemeye çalıştığım daha bütüncül bir tablo. Muhtemelen diğer kentlerde olan arkadaşlar da benzerlerini yaşıyorlardır. Köln’dekiler Köln’dekilerle dayanışıyorlar veya Berlin’dekiler Berlin’dekilerle dayanışıyorlar. Belki politik, psiko-sosyal farklı dinamikler de devreye giriyordur, bilemiyorum... Dolayısıyla, kendi adıma diaspora örgütlenmelerinden çok Almanya örgütleri ve Almanlardan daha çok destek gördüğümü söyleyebilirim. Sürgünde temel meselelerden biri de mesleki çalışmalarınıza devam etmek. Yani, tamam ben bir şekilde çalışmalarımı sürdürüyorum. Bunda tabii ki PEN’den destek almamın da önemli bir payı var. Ama birçok yazar, çizer, gazeteci, birikimi olan insanlar bambaşka işlerde çalışmak zorundalar.

Kendi alanlarının çok dışında bir şeyler yapmak durumundalar. Bu da tabii ki onca birikimin bir kenara bırakılması demek. Yani bu gerçekten sürgün. Çok değerli çalışmalar yapmış olan insanlar dil bariyerlerinden, bu ülkenin sistemlerine girememekten ve başka pek çok sebepten dolayı kendi birikimlerini devam ettiremiyorlar. Bu, üzücü bir durum. Zaman zaman ben bile düşünüyorum; tamam, bir şekilde yürütüyorum ama geçici yani. Çok kısa dönemli çözümlerle yaşıyoruz. Oysa yıllar öncesinden buraya gelmiş ve yollar kat etmiş değerli insanlar var, onlar dayanışma ağları oluşturmakta farklı çalışmalar gerçekleştirebilirler sanki... Ama bir şekilde olmuyor, belki bu da toplumsal karakteristiklerimizden biridir... Kim bilir?

Bahar Başer: Almanya'nın bu yeni gelen sürgün dalgasına tepkisi nasıl sizce? Örneğin bazıları aldıkları desteklerden memnun olmalarına rağmen kendilerinden sadece Erdoğan'ı kötülemelerinin ya da sadece Türkiye üzerine konuşmalarının beklenmesinden, söyleyecekleri başka şeyler ile fazla ilgilenilmiyor olmasından yakınıyorlar. Ya da Almanya'nın çok pragmatik davrandığını, onları bir şekilde mağdur olarak gördüğünü, direniş kısmını göz önüne almadığını düşünüyorlar. Sizin fikriniz nedir Almanya'nın tutumu konusunda?

Şehbal Şenyurt Arınlı: Evet, böyle bir beklenti var. Şöyle ki, bunun temellerini biraz düşünmek gerekir. O da şu, tabii ki Almanya kendi entelektüellerinin sürgün halleri üzerinden bir analiz yaparak yaklaşıyor sürgündeki entelektüellere. Ve çok ağır, çok acı verici bir süreç yaşandığını iyi görebiliyor ve bunların dillendirilmesini bekliyorlar. Buradaki ana nokta, bu sürgünün zihinlerde yeni ve fiziki farklılıkları olan bir dönem içinde olduğunun çok açığa çıkmadığını görüyorum. Bu dönemki sürgünün koşulları oldukça farklı. Bu dönemin iletişim biçimleri, iletişim mekanizmalarının çeşitliliği dolayısıyla bizler aktif olarak çalışmaların içindeyiz çoğu zaman ve minimal yaşama koşullarının ötesinde, çalışmalarımızı sürdürmeye çalışarak kalmak istiyoruz. Ama algı daha çok 1930'ların, 40'ların sürgün halleri üzerinden gelişince bu çok ağlak bir noktada tıkanıp kalıyor. Ve evet, beklenti biraz bu yönde. Kişisel olarak bu noktada takılıp kalmak istemedim. Evet, yaşadıklarımız ortada. Hem geçmişte yaşadıklarımızı aktarmaya hem de halen geldiğimiz topraklarda neler yaşandığını anlamaya çalışıyorum ama öte yandan da bireysel ilgi alanları açısından kendi hikâyelerimi anlatmak için koşulları zorlamaya çalışıyorum. Burayı anlamaya çalışıp buradan, yani 'bu koşulları nasıl dönüştürebiliriz'i sorgulayarak adım atmaya çalışıyorum. Dolayısıyla kişisel olarak o noktaya

çok takılmış değilim. Fakat şöyle bir şey var, birkaç boyuttan düşünmek lazım. Entelektüeller açısından durum farklı, belli bir birikimi alarak buraya gelmiş olanlar açısından farklı; eğitim anlamında hiçbir birikimi olmadan gelenler açısından farklı. Herkesin durumu farklı olduğu için herkese dönük yaklaşımlar da farklı. Dolayısıyla, evet, mesela yazarlar açısından bakıldığında biraz önce bahsettiğim mesele var. Kendi hikâyelerimizin, yani ülkenin hikâyelerinin anlatılmasını bekliyorlar. Diğer konularda yazdığınız yazılara, ‘siz buraya yeni geldiniz, nereden anlayabilirsiniz ki bunları?’ şeklinde bir yaklaşım hissediliyor. Yani bir düzey ölçme yaklaşımı var. Ben burada sadece Türkiyeliler ile değil, diğer halkların sürgünleriyle de biraz ilişkilendirilerek yürüyorum. Dolayısıyla bu entegrasyon meselelerinde biraz kafa yormaya çalıştım. Bu konuda bir yazı yazmıştım. Yani kim kime entegre olacak? Nasıl bir dünya bu? Böyle bir yazı onlar için bir ‘dur’ yazısı çünkü yıllardır entegrasyon üzerine milyon tane çalışmalar yapılmış, şimdi birisi kalkıp bu meseleye dair sorular soruyor. Daha iki sene olmuş geleli. Dolayısıyla bir tür ölçme biçme süreçleri yaşanıyor. Almanya’da bu araştırma, düşünme meseleleri çok titizlenilen alanlar. Bu alanlarda sözün açığa çıkabilmesi için uzun soluklu yol katetmiş olmak önemseniyor ki bu bence çok mantıksız değil. O yüzden ben hiç takılmıyorum bu tür konulara. Devam etmeye çalışıyorum. Çünkü takıldığını taktirde bir tür yakınmada kilitlenip kalınır diye düşünüyorum. Nitekim bir çok sürgün arkadaşın öyle noktalara takıldığını gözlemledim. Ana meselelerden biri dili öğrenmeye çalışmak diye düşünüyorum. Şimdi ne olursa olsun bir ülkedeyiz ve ben kişisel olarak bulunduğum toplumu ancak o toplumun dilinin matematiğini anlayarak kavrayabilirim. Neyi nasıl düşünüyor? Bunu dili çözümleyerek anlayabilirim. Tabii ki, hele ki bu yaştan sonra, bir dili iyi öğrenmem mümkün değil ama biraz çalışarak yol katettim. Şimdi çeşitli işlerimi çözebiliyorum. Ama buradan kaçındığımızda da biraz önce bahsettiğim yakınma noktalarında kalmak daha olası oluyor. Ama öte yandan şimdi şöyle bir nokta var, biraz önce dedik ya, her bir alanın sorunları farklı. Akademisyenler kendi alanlarında epey bir yol katederek öyle ya da böyle yürüyorlar. En ağır durum bence mesleki olarak çok fazla yol katetmemiş siyasi sürgünlerde burada. Yani mesela, yabancı dil açısından çoğu sorunlu. Buradaki dile adapte olma açısından sorunlu. Ülkedeyken de siyasi mücadelelerden dolayı mesleki açıdan fazlaca adım atamamış olan insanlar nasıl hayatlarını sürdürecekler? Yani yardımlar noktasında kalınabiliyor orada. Ve bu da çok fazla kısır döngü oluşturuyor. Aileler sorunu da var. Aileler de geliyor. Ailelerin kendi sorunları, çocukların sorunları.. Bütün bunların içinde bu sisteme adapte olabilecek mekanizmalar geliştirilemiyor.

Tam bir kısır döngüye dönüşüyor ve dolayısıyla sadece Türkiyeliler ve üstelik de sadece kendi politik yaklaşımları içindeki Türkiyeliler kadar bir sınır içinde hayat devam ediyor. Böyle olunca da tabi bütün gözler Türkiye’deki değişime odaklanıyor. Bir an önce orası farklı bir şeye dönüşse de biz de gitsek oluyor. Bu da çok doğal. Velhasıl yani sürgün çeşitli boyutlarıyla çok ağır. Ben burada kendi koşullarımı öyle ya da böyle zorlayarak bir şekilde oturtmaya çalıştım. Tabii ki bu da benim Türkiye’de verdiğim mücadele sonucunda oldu. Eğitimim, çalışmalarım, yaptığım işler sonucunda soluk alacak bir ortama girdim. Ama bu benim rahat olduğum anlamına hiç ama hiç gelmiyor. Şundan dolayı, geçenlerde gazeteci bir arkadaşımıza saldırı gerçekleşti... Biraz önce bahsettiğim bu Türkiyeli ama buraya adapte olması imkânsız arkadaşların yaşadıkları sorunlar... İletişim kurmak isteyip de iletişim kuramadıklarım... Tabii ki ister istemez, beklenti içinde olup da beni de hiç hatırlamadılar, bu köşecikte de duruyorum diye düşündüklerim... Hepsi bir bütün halinde çok sık insanı inişe geçiriyor. Sonradan yeniden dirilmek epey bir enerji gerekiyor. İşte burada da dayanışma ağlarının güçlenmesi meselesi gündeme geliyor.

Bahar Başer: Erk Acarer’in yaşadığı olayı biliyoruz. Ayrıca pek çok arkadaşımız panellere, konferanslara katıldıklarında bir şekilde Türkiye tarafından gözlemlendiklerini hissetmişler. Siz kendinizi Almanya’da güvende hissediyor musunuz? Türkiye’deki bu muhalif tutumunuzdan dolayı Almanya’da başınıza bir şey geleceğini düşünüyor musunuz?

Şehbal Şenyurt Arınlı: Tabii ki olabilir. Artık Türkiye iktidarı bütün saldırganlığını ihraç ediyor. Erk’in olayında iyice açığa çıktı bu. Ondan önce de biliyorsunuz bir çok arkadaşta tehditler meselesi vardı. Aman aman güvende tabii ki hissetmiyor insan. Ama, bilmiyorum, zaten ne olacaksa oluyor yani. Ben bu meseleye de çok takılan biri değilim. Çünkü her adımın bir bedeli var. Bizler, ben kişisel olarak, bütün bu mücadeleyi sürdürürken, insan hakları alanında ya da diğer bütün alanlarda söz söylerken bunun bir karşılığı olacağını elbette bilerek söyledim veya yaptım. Dolayısıyla bir bedel olacaksa olur. Bu bir engel teşkil etmemeli duruşlarımızı devam ettirmekte. Ya da en azından bende öyle bir çözümleme yok yani. Gereken yerde, gerektiği kadar devam etmek lazım.

Bahar Başer: Bazı arkadaşlarımız kendilerine otosansur uygulamayı, bazıları ise daha fazla seslerini çıkarmayı tercih ediyorlar.

Şehbal Şenyurt Arınlı: Bir kenarda durma duygusunu çok iyi anlıyorum. Zaten insanlar bu sürgüne kadar o kadar çok şey yaşamış oluyor ki ‘bir nefes alayım’ noktası oluyor yani. Bu, kaçınılmaz bir şey. Türkiye’deki ailelerine, yakınlarına uygulanacak olan baskılar, yaşatılabilecek şeyler filan. Tabii ki bunlar çok doğal ve insanca meseleler. Benim de zaman zaman bunu hissettiğim oluyor. Olmaması mümkün değil. Öte yandan, daha da sertleşilmesi de gayet normal. Çünkü hakikaten bize, bütün bir topluma, doğaya, hatta gelecek kuşaklara bu yaşatılanlar affedilebilir gibi değil, ne istedik, ne yaptık da bunları yaşattınız? Ve bulunduğumuz yerden tabii ki sözümüzü söylemek... Kendi adıma, bulunduğum her koşulda sözümü söylüyorum ama aman aman da böyle kendimi ortalığa atmıyorum. Zaten hiçbir zaman öyle yapmadım.

Bahar Başer: Bir kadın olarak direniş hareketlerinin içinde var olabilmek de bir başarı bence. Son olarak şunu sormak istiyorum size, bundan sonra Türkiye nereye gidiyor sizce? Ne gibi aşamalar bizi bekliyor? Ayrıca son olarak söylemek istediğiniz şeyler varsa onları almak isterim.

Şehbal Şenyurt Arınlı: En başta dedim ya, bu ‘iktidar ilişkileri’ meselesini sorgulamak gerekir diye. Bizim örgütlenme biçimlerimiz içinde de kendi iç iktidar sorunsalımızı tartışmadığımız müddetçe her yerde, her koşulda işler, mücadele ettiğimiz ile aynılaşabiliyor. Bu anlamda benim sürdürdüğüm mücadele biraz da böyle bir mücadele hem kadın olarak hem de ben nasıl bir dünya istiyorum sorusunu sürekli kendine soran biri olarak. İçinde bulunduğum örgütlenme veya kişisel olarak ‘ben de kimin üzerine iktidar kuruyorum?’ sorusunu sürekli sorma gereği duyuyorum. Dolayısıyla bu mücadele alanları, mücadele ettiği ile aynılaşmaması için temel olan bu iç iktidar meselelerini de çok net olarak tartışması lazım. Bir kadın olarak bu mücadeleyi çok önemsiyorum. Yani ne yaptığımız önemli ama nasıl yaptığımız da çok çok önemli. Türkiye’nin geleceğine gelince, aslında daha önceki konuşmalarımızda biraz söyledim. Yakın vadede reel politik alanda pek bir olumlu nokta göremiyorum açıkçası. Bunu da temel olarak, biraz önce de söyledim, muhalefetmiş gibi duran ama aslında var olan yapıya destekten başka bir işe yaramayan söylemlere, yapılara, adımlara bakarak söylüyorum. Sadece siyasi parti olarak bakmıyorum, bütüncül mücadele alanları olarak bakıyorum. Dolayısıyla belirleyici olan aslında sahici muhalefetsizlik. Yani temel değerlerin sorgulanmadığı bir yerde toplumsal uzlaş aramak çok da kolay görünmüyor. Dolayısıyla bundan dolayı yakın vadede köklü bir değişiklik

bekleyemiyorum yoksa iktidar bunu yapıyor diye değil. Şimdi diyelim ki bu iktidar değişti, yerine gelecek olması muhtemel olan tabloya bakın. Yine ulusal değerler, devlet vs.. Yani ne üzerinden dönüşüm olacak? Tabii ki soluk aldıracak, bu apayrı bir şey. Bu, sonsuza kadar böyle gider demek değil. Evet, buna ihtiyaç var, soluk alınması gerekir. Özellikle kadın ve çocuklar üzerinde yürütülen mücadele.. Onu unuttum aslında, bu çocuklara dönük yeni yasa kabul edilebilir bir şey değil. Yani ne demek çocuk istismarının ispatı? Bu nedir? Bundan kim fayda görüyor? Bu meseleye sadece tarikatlar meselesi olarak bakılmamalı. Toplum içinde çocuk istismarı çok yaygın. Dolayısıyla kadına yönelik şiddet bir şey ama bu çocuk istismarı meselesi gerçekten çok acıtıcı. Benim bunu tarif edebilmem çok mümkün değil. Böylesi bir toplumsal halin dönüşümünden söz ediyoruz. Bunun için çok güçlü değerler silsilesini çok güçlü savunacak, yaşamsallaştıracak yapılara ihtiyaç var. Her anlamda bunun takipçisi olup kendi içindekini ve dışındakini teşhir ederek çözümleyecek güçte iradelere ihtiyaç var. Bunları göremiyorum ben açıkçası. Bir küçücük dönüşümle bir yola girebilir. Yani Türkiye halkları gerçekten bazen bu propaganda kısılcısından kurtulduğu zaman bambaşka yerlere doğru açılabilir. Böyle bir gerçekliği de var bu toplumsal yapının. Fakat bu kısılcacı açabilecek iradeler silsilesini açığa çıkarmak gerekiyor. Meseleleri çok devasa bir ilişkileneş sistemi içinde yaşıyoruz küresel olarak ama öte yandan aynı zamanda çok yerel, küçücük kıvılcımların çok çabuk alevlenebileceği de bir ilişkileneş zincirini de birlikte yaşıyoruz. Dolayısıyla çalışmaları büyük küçük demeden ama odaklılığı ve devamlılığı olacak şekilde, alanları çeşitlendirerek, interdisipliner bir sistemle yürütmek gerekiyor. Asla tek bir alan söz konusu değil. Sanat alanı, siyaset alanı, kadın mücadelesi, sağlık mücadelesi, bütün bu alanlar temel değerlerde irade koymak durumunda diye düşünüyorum. Palyatif bakmamak gerekir meselelere. Bir siyasi parti bir şey söyledi, bu bilmem neye dönüşecek. Böyle bir şey yok hayatın akışında. Özetle, bütün bu geniş tablo bana çok aydınlık görünmüyor. Ama biraz önce dediğim gibi bir ucundan da bu kısaç aralandığında dönüşme potansiyeli olan duyu da var açıkçası. Mücadele, o potansiyeli açığa çıkarıp oraya doğru akmayı sağlama mücadelesi.

Temmuz, 2021